

بسم الله الرحمن الرحيم

گوشه ای از سیره علمی و عملی حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

به مناسبت ۱۹ جمادی الاولی ۱۳۳۷ هـ.ق. (سالروز ولادت معظم له)

آیت الله العظمی حاج شیخ لطف الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه در ۱۹ جمادی الاولی در یک خانواده مذهبی و روحانی که نام خاندان خود را به نام غلام با صفای سید الشهدا علیه السلام «صافی» برگزیده و در خدمت به آستان ملک پاسبان حضرت ولی عصر علیه السلام از صفای خاصی برخوردار بودند، در شهر مذهبی گلپایگان که مهد علماء و دانشمندان بزرگ بوده است، دیده به جهان گشود.

از مرحوم آیت الله بروجردی رحمته الله علیه نقل است که می فرمود: وقتی که در اصفهان بودم، فضایی درجه اول حوزه آنجا، اهل گلپایگان بودند، (مقصودشان آیت الله آخوند ملا محمد جواد صافی رحمته الله علیه بود، والد مکرم آیت الله حاج شیخ لطف الله صافی رحمته الله علیه) و هنگامی که به نجف اشرف مشرف شدم در آنجا شخصیت اول درس آخوند خراسانی، شیخ عبد الله گلپایگانی بود. و نمونه بارز و مصداق روشن فرمایش آیت الله بروجردی رحمته الله علیه، مرجع عالیقدر فقیه مجاهد مدافع حریم اهل بیت علیهم السلام پشتتاز عرصه مهدویت، آیت الله حاج شیخ لطف الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه است.

ایام تحصیل؛

ایشان در مکتب پدر دانشمند و مادر فاضله و عابده خود که نقل است هر سه روز یک ختم قرآن داشت و در ماه مبارک رمضان دعای ابو حمزه را از حفظ در قنوت نماز شبش می خواند، و دایمی های با فضیلتش و دیگر فرهیختگان گلپایگان که تعدادشان در آن ایام کم نبوده مدارج ترقی را طی نمود و از بزرگ ترین توفیقات خداوند متعال به ایشان فضلا و اساتید حوزه علمیه گلپایگان و قم و نجف اشرف در آن ایام بود که از محضر آن علمای بزرگ بهره ها برد.

هجرت به قم

در ۲۳ سالگی پس از این که دروس مقدمات و سطح را نزد دایی اش آیت الله آخوند ملا ابو القاسم قطب که از مجتهدین بنام بود، خواند و مکاسب و قوانین و فرائد و کفایه الاصول را نزد پدر بزرگوارش آیت الله آخوند ملا محمد جواد صافی آموخت و در همان جا با نوشتن حواشی و مقالات مهم فقهی و اصولی به درجه اجتهاد نائل شده بود؛ رحل اقامت به قم نمود و در مجلس درس مراجع ثلاث، آیات عظام سید محمد تقی خوانساری، سید صدر الدین عاملی و حجت کوه کمره ای شرکت نمود. می فرمودند: در نماز معروف باران که آیت الله آقای سید محمد تقی خوانساری خواندند در هر سه روز آن حضور داشتم و شرح آن مفصل است که در یادداشت های ایشان آمده است.

رحل اقامت به نجف

معظم له در سال ۱۳۶۴ هـ با اندوخته علمی فراوان وارد حوزه علمیه نجف شدند و در درس اساتیدی چون آیت الله سید جمال الدین گلپایگانی و آیت الله شیخ محمد علی کاظمینی و آیت الله شیخ محمد کاظم شیرازی حضور پیدا کردند و از محضر آنها موفق به دریافت اجازه اجتهاد مطلق شدند.

بعد از بازگشت از نجف اشرف در حوزه علمیه قم، ۱۷ سال در محضر آیت الله العظمی بروجردی رحمته الله علیه بودند که

تأثیر بسزایی در روش فقهاتی و اجتهادی ایشان داشت. در همان ابتدا، آیت الله بروجردی، به مقام بلند علمی و توانایی های ایشان در مسائل اعتقادی و دیگر علوم اسلامی پی برده بود و لذا ایشان را در حلقه خاص مشاورین و هیئت استفتاء خود قرار دادند و علاوه بر سؤالات فقهی، سؤالات مهم کلامی را به ایشان سپردند. کتاب منتخب الاثر فی الإمام الثانی عشر علیه السلام که یکی از ۵ کتب مرجع در زمینه مهدویت است را به پیشنهاد آیت الله بروجردی علیه السلام، نوشتند. یامجله ای که از هند آمده بود و ادعاهایی داشت که مثلاً تعلیمات بودا، در اسلام آمده است. آیت الله بروجردی علیه السلام به ایشان فرموده بود جواب این ادعا را تهیه کن که آیت الله صافی رحمته الله علیه مفصل جواب دادند و نوشتند: زندگی بودا مجهول است، علاوه ، روح مکتب اسلام با تعلیمات بودا، متضاد و مغایر است. مکتب اسلام، دین توحید و اراده جمع و جامعه است ولی بودا دعوت به انزوا و گوشه گیری و بریدن از مردم می کند... یا رساله ای دیگر که به دستور آیت الله بروجردی علیه السلام نوشتند در جواب شیخ محمد شلتوت بود که در مجله رساله الاسلام مقاله ای داشت حول استخاره که در تفسیر و ان تستقسموا بالازلام نوشته بود: استخاره شیعیان از این قبیل است که ایشان جواب محکمی در رد به این ادعا نوشتند که استخاره از آن مقوله نیست بلکه از آثار ایمان به خدا و توحید است ولی استقسام بالازلام از آثار جهل و شرک و اعتقاد به بت ها است.

نگاهی گذرا به سیره رفتاری و عملی آیت الله العظمی صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

جاذبه اخلاقی:

اخلاق ایشان با همه بخصوص جوانان، نوجوانان و حتی کودکان، اقوام و انسابشان در خور توجه بود، نوادگانشان چنان به ایشان علاقه مند بودند که برخی از آنان پس از رحلت آقا، از شدت اندوه روز و شب نمی شناختند، همیشه لبخند به لب داشتند و کودکان را در آغوش گرفته و اظهار محبت و دعا برای آنها می کردند. اشخاص مختلف وقتی به دیدار ایشان می آمدند در همان برخورد اول، جذب ایشان می شدند حتی اگر شخصی یکبار در تمام طول عمرش ایشان را دیده بود حتماً خاطره ای بیاد ماندنی از ایشان در اعماق ذهنش باقی می ماند. نگاهی پدران و پر از مهر و محبت و عطوفت به همگان داشت و به تمام معنا اخلاقشان ، اخلاق اسلامی بود.

احترام به سادات

برای سادات احترام بسیاری قائل بودند و از این جهت در عصر ما نمونه بودند، هیچ گاه نمی گذاشتند یکی از سادات محترم دست ایشان را ببوسد البته با دیگران هم چنین حالتی داشتند. اگر کسی به صورت ناگهانی دست ایشان را می بوسید، ناراحت می شدند و اگر این عمل از سادات سر می زد آن سید محترم را فرا می خواندند و دست او را می بوسیدند و می فرمودند: تکریم و تعظیم و تجلیل از اهل بیت علیهم السلام نشانه دین و ایمان و اسلامیت است.

ایشان در همان زمان که در شورای نگهبان بودند در زمان تصویب قوانین مربوط به ثبت احوال، تأکید بر ثبت سیادت سادات در اسناد سجلی داشتند و پی گیری ها و تأکیدات ایشان موجب تصویب این قانون شدو این اقدام ثبت سیادت را در ایران قانونمند کرد. و گاهی اوقات در مجالس این شعر را در مورد سادات می خواندند

علوی دوست باش خاقانی	کز عشیرت علی است فاضل تر
هر که بینی از نژاد علی	نیک تر دان ز خلق و عادل تر
بدشان بهتر از همه نیکان	نیکشان از فرشته کامل تر

فروتنی و تواضع

از نمونه های بارز اخلاق عملی ایشان، تواضع آیت الله العظمی صافی^(ره) است که در بین عموم مردم، مسئولین، حوزویان، و اقوام و خویشان زبانزد بود.

در یکی از مراسمات عمامه گذاری بوسیدن دست آن طلبه آفریقایی که از نظر چهره، رنگین پوست بود برای همه فرهیختگان و طلاب محترم و مومنین در جهان معاصر آموزنده است، که یک مرجع تقلید با آن مقام رفیع زعامت، چگونه به رنگین پوستان احترام می گذارد و مطابق آموزه قرآن ان اکرمکم عند الله اتقاکم رفتار می کند.

حالات دعا

ایشان بسیاری از ادعیه را حفظ بودند مثل دعای کمیل، دعای ندبه، دعای عهد و... حالات خاصی در خواندن زیارات حضرت ولی عصر^(عج) داشتند گویا حضرت را حاضر می دیدند. فانی در امام زمان^(عج) بودند و معتقد بودند که در تمام حالات و کارها باید رضایت آن امام بزرگوار^(عج) را در نظر داشته باشیم. به نوشتن عریضه به ساحت مقدس صاحب الزمان^(عج) تأکید داشتند و مسجد مقدس جمکران را برای حالات روحی و معنوی بسیار مناسب می دانستند. و می فرمودند: استاد ما آیت الله بروجردی^(ره) به این مسجد توجه خاصی داشتند. به همین مناسبت این مطلب را می فرمودند در مصر مشهد رأس الحسین^(عج) رایج است ساکنان قاهره شخصا به مشهد رأس الحسین^(عج) مشرف می شدند و عریضه را در ضریح می اندازند و ساکنان دیگر شهرها به وسیله پست ارسال می کنند. می فرمودند در یکی از سالها اداره پست مصر اعلام کرد که در یک سال تعداد عریضه های ارسالی به مشهد رأس الحسین^(عج) به یک میلیون رسیده است که بسیار موجب شگفتی است.

فرید دوران

یکی دیگر از امتیازات آیت الله العظمی صافی^(ره) که از الطاف خداوند متعال به ایشان بود این است که حدود ۸۰ سال در پاسخگویی استفتائات مشغول بودند که شاید بتوان گفت در زمان غیبت امام زمان^(عج) برای هیچ کدام از فقها و علما پیش نیامده است. حدود ۱۷ سال در محضر آیت الله بروجردی بودند می فرمودند یکبار آقا ۳۳ سوال به من دادند و بنده تا اذان صبح همه سوالات را پاسخ گفتم. صبح خدمت ایشان رسیدم و تنها بودیم و اعضاء هیئت استفتاء کسی نبود و همه را یکی یکی بررسی کردیم و آقا بسیار خوشحال شدند و با همان لهجه شیرین فرمودند: «می نماید که اینطور بهتر است تا آن شورای استفتائات» و ۳۳ سال در خدمت آیت الله گلپایگانی^(ره) تا حدی که آیت الله گلپایگانی^(ره) پاسخ شورای استفتائات را اگر آیت الله صافی^(ره) تایید نمی کردند، مهر نمی کرد. و بعد از آن هم در حدود ۳۰ سال در زمان زعامت و مرجعیت خودشان که قریب به ۸۰ سال از عمرشان مشغول پاسخ گویی به سوالات مهم فقهی و اعتقادی و اسلامی بودند.

انس با کتاب

ایشان با کتاب انس داشتند و اگر کتاب در دستشان نبود ناراحت بودند در شبی که منتهی به رحلت ایشان شد تا حدود ساعت ۲ که دچار کسالت شدند مشغول مطالعه بودند.

در سفری که برای افتتاح موسسات و مدارس دینی به هند رفته بودند، به کتابخانه های مهم آنجا می رفتند و مشغول مطالعه می شدند و می فرمودند: صبح به کتاب خانه می رفتم و با این که برنامه هایی برای من ترتیب داده بودند، دوست نداشتم آنجا را ترک کنم و در کتابخانه می ماندم. و می فرمودند: علم اینجا و در این کتاب خانه هاست برخی کتب ایشان از کتب نایاب است که با زحمت فراوان به دست آورده اند و مورد مطالعه ایشان بود.

عرفان حقیقی

در عرفان و خدا شناسی و سیر و سلوک هیچ خط و حرفی را معتبر نمی دانستند و برنامه های به اصطلاح عرفانی متصوفه را شدیداً تخطئه می کردند و خط و راه مستقیم بزرگان اصحاب مثل علامه مجلسی ها و شیخ طوسی و مفید ها را یگانه خط نجات می دانستند و معتقد بودند که راه و رسم عبادت و دعا و تزکیه نفس و کمال معرفت و قرب الهی را باید از اهل بیت علیهم السلام گرفت. به جد با فرق ضالّه و بدعت های آن ها مقابله می کردند. تا چند سال قبل که قرار بود در یکی از شهر های ایران کنگره بزرگداشتی برای بایزید بسطامی و مولوی گرفته شود؛ ایشان بسیار ناراحت شدند و جلوی برگزاری آن را گرفتند و فرمودند کسانی که در صدد هستند برای این اشخاص بزرگداشت بگیرند باید از امام زمان علیه السلام خجالت بکشند.

حالات زیارت

در حالات زیارات با ادب و حال خاصی زیارت می کردند در شهر مقدس مشهد وقتی به زیارت امام رضا علیه السلام مشرف می شدند، با این که بر ایشان دشوار بود همیشه در هنگام وارد شدن به حرم عتبه متبرکه را می بوسیدند و هیچ گاه روی صندلی نمی نشستند و کفش هایشان را خود تحویل می دادند و عصایشان را هم به کفشداری می دادند. شاید به ذهن آید این امور جزئی است ولی برای ایشان بسیار مهم بود. تکریم استاد، برنامه ریزی دقیق ایشان از دیگر رفتار های عملی ایشان بود.

به هر حال در این مجال نمی توان به طور کامل و جمع از این شخصیت بزرگ و ممتاز و دانشمند و عالم و فرهیخته سخن گفت. امیدواریم که بتوانیم از حیات معنوی این عالم ربانی توشه ای برای زندگی و رفتار و اخلاق خود برداریم جامعیت شخصیت ایشان در ابعاد مختلف می تواند اسوه و الگوی بزرگ برای فرهیختگان حوزویان و دانشمندان در همه ی اعصار باشد و ان شاء الله بتوانیم راه و سیره و اهداف والای این فقیه و مرجع ولایی را ادامه دهیم.

جنبه های دیگری از زندگی ایشان و مواضع اجتماعی - سیاسی - فقهی و کلامی آیت الله العظمی صافی رحمته الله علیه در کتب مفصل آمده است و با مراجعه به کتاب های معظم له در تاریخ اسلام در فقه و در کلام که بیش از دویست اثر در علوم مختلف اسلامی دارند بدست می آید.

وسلام علیه یوم ولد

و یوم یموت

و یوم یبعث حیاً